

N:o 23.

Ank. till Riksdagens kansli den 4 mars 1889, kl. 12 midd.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring i § 8 af afvittringsstadgan för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker den 30 maj 1873.

Från Andra Kammaren har lagutskottet fått emottaga en inom nämnde kammare af herr *A. Hygrell* afgifven motion, n:o 162, så lydande:

»I § 8 af afvittringsstadgan för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker den 30 maj 1873 stadgas, att egare af frälse- och skattehemman och lägenheter ej må öfver den vid afvittring tilldelade skogen ega vidsträcktare dispositionsrätt, än enligt § 1 af nådiga förordningen den 29 juni 1866, angående dispositionsrätten öfver skogen på vissa skattehemman, är egare af deri omförmälda hemman förunnad. På grund af detta stadgande tillkommer hemmanets eller lägenhetens innehafvare ej annan rätt öfver hemmanets skog, än att han derifrån må dels, utan utsyning, till husbehof hemta nödigt virke och bränsle och dels, efter utsyning och stämpling af vederbörande skogstjenstemän, fritt taga eller försälja hvad derutöfver kan, med bevarande för framtiden af skogens bestånd, ärligen afverkas.

Man skulle häraf kunna tro, att med de enskilda skogarnes inom lappmarken vård och skötsel vore väl bestämdt, men så är ingalunda förhållandet. Skogsmarkens ofantliga areal gör det omöjligt för den

fåtaliga jägeribetjeningen att skaffa sig noggrann kännedom om den till hvart hemman hörande skog, helst som den i främsta rummet måste egna sin uppmärksamhet åt de vidsträckta kronoparkernas vård och skötsel. Utstämplingarna verkställas därför ofta så att säga på måfå å de skogar, hvilka icke egarne låtit vederbörande revirförvaltare mot särskild, ofta dryg ersättning uppskatta. Följden häraf blifver åter den, att ung, i full växtkraft varande skog utstämplas, under det mogen och öfvermogen lemnas qvar att borttrutna och förhindra återväxten. Att stor förlust för skogsegarne härigenom uppkommer torde vara uppenbart.

På grund häraf och med anledning af framställningar, som i dessa dagar blifvit till mig gjorda så väl från hela kommuner som från ett stort antal hemmansegare inom lappmarken, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för nästkommande Riksdag framlägga förslag till ändring i ofvannämnda afvittringsstadgas 8 § i syfte, att den enskilde skogsegaren inom lappmarken må ega rätt att så väl till husbehof som till afsalu fritt afverka af sin skog intill en viss minimidimension, lika med eller, om så anses nödigt, något högre än den så kallade Norrbottenslagens.»

Det förslag, som i motionen framställes, har, på sätt inhemtas af bilagorna till Kongl. Maj:ts proposition till innevarande Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof, helt nyligen varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning. Lagutskottet tillåter sig att ur statsrådsprotokollet för den 12 sistlidne januari angående regleringen af sjunde hufvudtiteln återgifva följande:

»Departementschefen föredrog härefter *dels* särskilda af ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, härads höfdingen A. Hygrell med underdånig skrift af den 24 maj nästlidet år till nådig pröfning öfverlemnade petitioner från hemmansegare i Åsele, Fredrika, Lycksele, Örträsk, Stensele och Sorsele socknar i Vesterbottens län, deruti anhållits, att bestämmelserna i § 8 af gällande afvittringsstadga för lappmarkerna den 30 maj 1873 om inskränkning i dispositionsrätten öfver hemmanen vid afvittring tilldelad skog måtte upphävas och den för länets kustland gällande förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning af ungskog i stället tillämpas för lappmarken, men att, derest detta yrkande icke kunde bifallas, nu utgående utsynings-

afgifter måtte upphöra eller åtminstone nedsättas, *dels ock* en af Vesterbottens läns landsting i underdånig skrifvelse den 1 sistlidne oktober gjord framställning, att till nästkommande Riksdag måtte aflåtas nådig proposition derom, att den s. k. Norrbottenslagen skulle tillämpas jemväl i de delar af länets lappmarker, der afvittring försiggått och vunnit fastställelse, med utstämplingstvängets upphäfvande för nämnda delar af lappmarken;

öfver hvilka framställningar domänstyrelsen på grund af särskilda nådiga remisser sig yttrat.

Departementschefen anförde vidare:

»I § 8 af afvittringsstadgan för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker den 30 maj 1873 stadgas, att egare af frälse- och skattehemman och lägenheter ej må öfver den vid afvittring tilldelade skogen ega vidsträcktare dispositionsrätt, än enligt § 1 af nådiga förordningen den 29 juni 1866, angående dispositionsrätten öfver skogen å vissa skattehemman, är egare af deri omförmälda hemman förunnad. På grund af detta stadgande tillkommer hemmanets eller lägenhetens egare ej annan rätt öfver hemmanets skog, än att han derifrån må *dels*, utan utsyning, till husbehof hemta nödigt virke och bränsle och *dels*, efter utsyning och stämpling af vederbörande skogstjenstemän, fritt taga eller försälja hvad derutöfver kan, med bevarande för framtiden af skogens bestånd, årligen afverkas.

Genom nådigt bref den 18 september 1874 stadgades, att godtgörelse för sådan utsyning, hvarom nyss blifvit nämndt, skulle till förrättningsmannen tills vidare utgå med 10 öre för hvarje vid förrättningen utsynadt bjelk- och sågtimmerträd och med enahanda belopp för hvart fjerde lass af annat utsynadt virke, hvilket stadgande förmedelst nådiga brefvet den 26 maj 1882 på det sätt ändrades, att synekostnaden för träd om 30 centimeter och derutöfver i genomskärning vid brösthöjd skulle beräknas till 10 öre och för träd af mindre storlek till 5 öre. Dessa belopp skola likväl, der antalet utsynade träd vid syneförrättningen öfverstiger 1,000 stycken, för öfverskjutande antalet utgå endast med hälften eller 5 och 2,5 öre för trädet.

Till stöd för de underdåniga framställningarne om upphäfvande af nu lagstadgade inskränkning i dispositionsrätten öfver skogen å hemman i lappmarken har hufvudsakligen anförts, att hemmansegarne, stälda i beroende af skogstjenstemännen, hindrades att på ett rationellt och för sig förmånligt sätt handhafva sin skog samt att de nu bestämda utsyningsafgifterna vore betungande och utgjorde en orättvis beskattning.

Domänstyrelsen har i ärendet inhemtat yttranden från vederbörande skogstjenstemän samt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län. Förstnämnde tjenstemän hafva hufvudsakligen anfört, att nu gällande bestämmelser om dispositionsrätten öfver skogen, såsom varande enda medlet för skogarnes bevarande, varit och fortfarande vore af behovet högeligen påkallade; att afverkningsrätten till flertalet hemmansskogar i lappmarken innehades dels på grund af eganderätt, dels på grund af afverkningskontrakt utaf sågverksbolag och trävaruhandlare, hvilka disponerade $91\frac{21}{128}$ mantal eller nära tre fjerdedelar utaf i Lycksele, Örträsk, Stensele och Sorsele socknar befintliga $131\frac{61}{64}$ mantal med afverkningsbar skog försedda hemman äfvensom hälften af befintliga hemman i Dorotea och Fredrika socknar, tredjedelen af hemmanen i Åsele socken samt ej obetydlig del af hemmanen i Vilhelmina socken, oberäknadt i sist nämnda fyra socknar trädfade aftal om afverkningsrätt å viss tid; att då det i anseende till dryga forslings- och flottningskostnader icke lönade sig att från lappmarkerna utföra skogseffekter af mindre dimensioner än de i den s. k. Norrbottenslagen till skeppning eller sågning medgifna och all afställig skog utan hinder af denna lag alltså skulle kunna afverkas och utdrifvas, det vore uppenbart, att nämnda lag saknade betydelse för skyddande af lappmarkens skogar; samt att den åsyftade förändringen i lagstiftningen skulle medföra orättvisa och förlust för alla dem, som under förutsättning af i lag begränsad afverkningsrätt på viss tid sålt sina skogar, hvilkas värde vid aftalets slut måste blifva betydligt mindre, om de under afverkningstiden innehafts med fri dispositionsrätt, än om de endast efter utsyning fått anlitas, hvaremot afverkningsrättsinnehafvarne eller sågverksbolagen skulle tillskyndas en helt säkert till millioner uppgående vinst.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län har ansett det med skäl kunna ifrågasättas, huruvida hemmansegarne, hvilka petitionerat i en sak, hvaraf andra skulle draga egentliga fördelen, kunde anses mogna för den frihet uti dispositionsrätten till skogen, som de påyrkade, då erfarenheten hittills visat, att en stor del af dem, utan att skaffa sig kännedom om skogens värde, snart sagdt besinningslöst och för en hel mansålder afyttrat sina först nyligen vid afvittringen erhållna skogstillgångar. Vid första påseendet förefölle det visserligen tilltalande, att hela länet finge lika skogslagstiftning, men denna likformighet hade en mycket olika verkan, i det att i kustlandet, der tillgången å gröfre skog vore obetydlig, skogsafverkningen i allmänhet minskats, hvaremot inom lappmarken, som egde sparad timmerskog,

hvilken genom denna lag ej kunde skyddas, fritt spelrum skulle lemnas åt en snabbt tilltagande afverkning, i synnerhet å skogar, som försålt på viss tid. Då det framställda förslaget skulle leda till den långsamt växande skogens förstörande och dermed till lappmarkens undergång, har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att detsamma måtte lemnas helt och hållet utan afseende.

För egen del har domänstyrelsen erinrat derom, att, innan gällande afvittringsstadga för lappmarkerna i Norrbottens och Vesterbottens län af den 30 Maj 1873 utfärdades, Eders Kongl. Maj:t fann godt höra Riksdagen med afseende å de bestämmelser i stadgans § 8, som innefattade förut omförmälda inskränknings- i jordegarnes dispositionsrätt öfver skogen å deras hemman och lägenheter, samt att i den nådiga propositionen till Riksdagen såsom skäl för ifrågavarande bestämmelsers införande i stadgan anfördes, att af omsorgen för allmänt och enskildt väl i sammanhang med afvittringen i lappmarkerna med nödvändighet påkallades åtgärder för betryggande af skogens bestånd, äfvensom att genom dylik åtgärds vidtagande ingens rätt förnärmades. Myndigheterna och den norrländska skogskomitén hade upplyst, att allmogen i de två nordligaste länen i allmänhet besinningslöst förfogade med sin skog, öfverdrefve afverkningen eller upplåte den genom skogsköp på andra, samt att i lappmarken mer än annorstädes vore nödigt sätta en gräns för missbruket af enskildes skogsafverkningsrätt, enär jordbrukets bestånd och landets utveckling eljest skulle äfventyras. Vid utredning af lappmarksinnebyggarnes på äldre författningar grundade rättigheter hade derjemte framgått, att åboerna icke fått sig tillförsäkrad någon rätt till erhållande af bestämda skogsområden eller nyttjanderätt till skog utöfver husbehovet. Enligt vid skattnöjning i lappmarkerna på grund af gammal häfd följd metod hade mantal och ränta beräknats i förhållande endast till antalet kreatur, som vid lägenheten utfodrades, utan afseende å något skogsområde vid lägenheten, hvilket senare deremot enligt 1773 års metod tagits i beräkning vid skattnöjning i nedre landet. Ehuru på grund här af afvittringen skulle kunnat inskränkas till hemmanens inegor, såsom det säkraste och enklaste sättet att undan förstörelse rädda lappmarkens skogar, ansågs denna utväg icke lämplig, enär jordbruket i dessa trakter icke kunde bestå utan understöd från skogen. Hufvudsakligen af detta skäl befans skogsanslag derför böra medgifvas hemmanen i lappmarkerna, dervid dock särskildt betonades, att det vore på Eders Kongl. Maj:ts godtfinnande beroende, att, derest de enskilde skulle erhålla oinskränkt dispositionsrätt öfver skogen, skogsområdenas storlek borde bestämmas

så, att skadan af denna rätts befarade missbruk måtte inskränkas till minsta möjliga omfång — en utväg, som påtagligen skulle vara för de enskilde mindre fördelaktig, än om större områden dem tilldelades med förbehåll, som ledde derhän, att af skogen väl finge tagas så mycket, som utgjorde dess naturliga afkastning, men icke något derutöver.

Dessa skäl, som Riksdagen år 1873 godkände och äfven senare, nemligen åren 1878, 1880 och 1881, då motioner i enahanda syfte som nu i fråga varande framställning väckts men afslagits, funnit ega fortfarande giltighet, hade ej heller enligt domänstyrelsens åsigt genom senare inträffade förhållanden rubbats eller förlorat sin kraft. Tvärtom hade de upplysningar, skogstjenstemännen och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande meddelat om de i lappmarkerna på senare tider skedda skogsköp, hvilka numera erhållit den omfattning, att flertalet af hemmansskogarne vore i andras händer än den jordbrukande allmogens, bekräftat hvad myndigheterna 1873 befarade, och sålunda gifvit ökad vigt åt hvad som då föranledde statsmagternas beslut. Så framt det med hemmanens skogsanslag afsedda ändamål eller jordbrukets understödjande genom en uthållig skogsafkastning fortfarande fasthölles, hvilket domänstyrelsen för sin del lika med Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge vara af stor betydelse, vore för den skull nu mer än någonsin af behofvet påkalladt, att gällande skogslagstiftning för lappmarken bibehölles oförändrad. Skulle emellertid, oafsedt detta hemmansskogarnes hufvudändamål, desamma, betraktade uteslutande ur affärssynpunkt, finnas böra frigifvas för afverkning, kunde likväl, enligt hvad domänstyrelsen förmenade, ej utan att viktiga intressen äfventyrades det vilkor eftergifvas, som i motiven för § 8 i afvittringsstadgan förknippades med en oinskränkt dispositionsrätt, nemligen att skogsområdenas storlek skulle bestämmas så, att faran för denna rätts missbruk måtte inskränkas till minsta möjliga omfång, i hvilket afseende områdena måste i väsentlig mån minskas, hvaraf åter följden blefve en ny afvittringsåtgärd, som, vare sig den skedde på statsverkets eller enskildes bekostnad, komme att medföra dryga utgifter.

Med framhållande att petitionärernas framställning om det s. k. utsyningstvångets olägenheter, enligt hvad skogstjenstemännen och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande visat, vore öfverdrifven och obefogad, då i betraktande toges skogarnes ofvan nämnda ändamål, har domänstyrelsen tillkännagifvit, att, efter det den sedan 1884 på pröfning beroende frågan om skogsstatens reglering blifvit afgjord, hvilken reglering äfven berörde ordnandet af i fråga varande utsyningar

åt enskilde, det vore domänstyrelsens afsigt att såväl i förberörda som i andra i samband dermed stående afseenden utfärda reglementariska föreskrifter äfvensom att hos Eders Kongl. Maj:t föreslå en del ändringar i nuvarande bestämmelser, bland annat dels i fråga om utsyningarnes verkställande i lappmarkerna för 2 eller 3 år i sänder, hvarigenom för resor mellan förrättningsställena skulle tagas i anspråk mindre del af skogstjenstemännens tid, som då kunde användas till noggrannare undersökning å skogen å hvarje förrättningsställe, dels angående skogsinspektörs befogenhet att på ort och ställe meddela föreskrifter eller vidtaga åtgärder för ändring i fråga om utsyningar åt enskilde, som öfver dylik förrättning anmält missnöje, m. m.

Beträffande tillämpningen i lappmarkerna af den för ungskogens skyddande i kustlandet gällande skogslag, biträder domänstyrelsen hvad skogstjenstemännen och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande anført. Äfven om minimidimensionen för afverkningen bestämdes något större, än som i nämnda lag stadgas, vore lappmarksskogarnes uppgift af uthållig afkastning till understöd åt jordbruket derigenom icke skyddad. Ur forstlig synpunkt syntes ock vara betänkligt, att skogarne utan afseende å terrängförhållandena finge på sådant sätt afverkas. Vid timmerblädning i synnerhet i lappmarkerna med deras kuperade, ofta för hårda vindar utsatta lägen, måste, med hänsyn till såväl plantors som redan uppväxt ungskogs trefnad och fortväxt, utgallringen rättas efter lokala förhållanden, så att densamma blefve svagare i exponerade lägen, starkare å skyddade lokaler med näringskraftig jordmån. I all synnerhet skulle stora olägenheter af skogsafverkning utan iakttagande häraf framträda i lappmarkens öfre trakter och tvifvelsutan föranleda till skogsgränsens tillbakaskridande. Vid de undersökningar af skogsväxtligheten och i samband dermed stående frågor, som under de senare åren egt rum i de norra orterna under ledning af direktören vid skogsinstitutet, hade bekräftats, att, förutom köldens och den korta vegetationstidens ofördelaktiga inflytande på trädens fröproduktion och derigenom på skogsföryngringen, i all synnerhet vindarne från fjellen verkade menligt på skogsväxtligheten i lappmarken, samt att varsamhet vid afverkning därför vore af nöden. Genom dessa undersökningar vore ock konstateradt, att skogen växte mycket långsammare i de båda nordligaste länen, isynnerhet i deras lappmarker, än i öfriga norrländska län.

På grund af det anförda hemställer domänstyrelsen, att de underdåniga framställningarne måtte lemnas utan afseende.

Med fästadt afseende å hvad i fråga om tillkomsten af lappmarks-

hemmanens skogsanslag blifvit erinradt, kan den rättsliga befogenheten af statens åtgärd att föreskrifva vissa inskränkingar i hemmansegarnes dispositionsrätt öfver skogen icke betvivlas. Då hemmansegarne icke egt någon på författningar eller skattnöjningar grundad rätt att komma i åtnjutande af visst skogsanslag, men sådant icke desto mindre blifvit dem tilldeladt af det uttryckligen uttalade skäl, att jordbruket i dessa trakter icke kunde bestå utan understöd från skogen, har det icke allenast varit befogadt, utan jemväl af grunden för skogsanslagets tilldelande med nödvändighet påkalladt, att föreskrifter meddelats i syfte att förebygga, det icke genom skogens utöfning ändamålet med tilldelningen eller jordbrukets understödjande komme att för framtiden förfelas. Men om sålunda yrkandet om det så kallade utstämplingstvångets upphäfvande icke med fog kan grundas på den förmenta orättvisa mot hemmansegarne i lappmarken, som skulle ligga i de lagstadgade inskränkingarne i deras dispositionsrätt öfver skogen, kan stöd för samma yrkande ej heller hemtas från vunnne erfarenhet om inskränkingarnes obehöflighet. Tvärtom synas mig de upplysningar, som af vederbörande skogstjenstemän lemnats rörande det sätt, hvarpå en stor del af jordegarna i nu ifrågavarande socknar disponerat öfver de för understödjande af deras jordbruk afsedda skogstillgångar, innebära talande vittnesbörd därför, att statens kontroll öfver den enskilda skogshushållningen i lappmarkssocknarne fortfarande är af behovet påkallad. Då, enligt hvad upplyst blifvit, afverkningsrätten till flertalet hemmansskogar i lappmarken förvärfvats af sågverksbolag och trävaruhandlande, och jordbruket i dessa trakter sålunda kan sägas hafva blifvit i motsvarande mån för en lång framtid beröfvadt det såsom oundgängligt ansedda stödet af tillräcklig tillgång på skog, bör det åtminstone ligga staten om hjertat att tillse, att icke en återgång i en framtid till bättre förhållanden i detta afseende omöjliggöres. Skulle deremot, på sätt de enskilda petitionärerna äfvensom majoriteten inom Vesterbottens läns landsting påyrkat, med upphäfvande af de i § 8 af gällande afvittringsstadga innefattade bestämmelser, afverkningsrätten å lappmarksskogarna frigifvas — hvilket faktiskt blefve förhållandet, äfven om, på sätt jemväl föreslagits, tillämpningen af den så kallade Norrbottenslagen utsträcktes till lappmarken, då, enligt hvad de hörde myndigheterna vitsordat, sistnämnde lag i dessa trakter komme att sakna verklig betydelse — kan med en till visshet gränsande sannolikhet befaras, att de på afverkningsrätt upplåtne skogsområdena skola, då de en gång till hemmanen återfalla, vara beröfvade så godt som all tillgång på afverkningsbar skog. Mot den föreslagna lagstiftningsåtgär-

den har ock en betydande minoritet inom landstinget inlagt en bestämmd gensaga.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, anser jag mig bäst tillgodose lappmarkens intressen, då jag i underdånighet hemställer, att de underdåniga framställningarne om ändring i gällande bestämmelser angående inskränkning i dispositionsrätten öfver skogen å hemman och lägenheter inom Vesterbottens läns lappmark icke må till någon Eders Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda. Då, under förutsättning af bifall härtill, statens skogstjenstemän fortfarande skulle ega skyldighet att å enskildes skogar i lappmarken utstämpla virke till afsalu, kan det icke annat än anses billigt, att kostnaden för detta skogstjenstemännens besvärliga och tidsödande arbete framgent som hittills af skogsegarne godtgöres, och jag saknar därför anledning att förorda bifall till merbemälde petitionärers alternativt gjorda yrkande om afskaffande af utsyningsafgifterna. Deremot synes mig det af domänstyrelsen, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, framställda förslag om nedsättning till hälften af utsyningsafgiften i trakter ofvanom fjellgränsen vara förtjent af all uppmärksamhet, likasom äfven, på sätt jemväl domänstyrelsen erinrat, vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande dispositionsrätten öfver skogen torde kunna vidtagas i syfte att, utan äfventyrande af statskontrollens verksamhet, minska de olägenheter som för jordegaren alltid i någon mån måste vara förbundna med denna kontroll. Jag torde framdeles, sedan frågan om lönereglering för skogsstaten hos Riksdagen förevarit till behandling, komma i tillfälle att för de sålunda ifrågasatta ändringarne få påkalla Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet.»

Såsom af chefens för finansdepartementet anförande i ämnet framgår, hafva samtliga de sakkunniga myndigheter, som yttrat sig öfver förslaget, afstyrkt bifall till detsamma. Äfven Konungens befallningshafvande i Vesterbottens län, hvilken myndighet varit i tillfälle att med uppmärksamhet följa ifrågavarande förhållanden, har yttrat sig i samma riktning. Utskottet bifogar vid detta utlåtande Konungens befallningshafvandes omförmälda yttrande, äfvensom ett af kronofogden i lappmarksfögderiet af Vesterbottens län afgifvet yttrande i ämnet.

Af hvad i ärendet förekommit anser sig lagutskottet kunna draga den slutsats, att olägenheter såväl för de enskilde skogsegarne som

för lappmarkens ekonomiska utveckling verkligen uppkommit vid tillämpningen af ifrågavarande, uti § 8 afvittringsstadgan meddelade föreskrift. Uppenbart synes vara, att antalet skogstjenstemän, hvilka ega att verkställa utsyning och stämpling, är i förhållande till de ofantliga sträckor af skogbevuxen mark, som tillhöra deras tjänstgöringsområden, så ringa, att det knappt kan vara möjligt för dem att efter riktiga grunder fullgöra detta åliggande, åtminstone om icke behörigt afseende fästes vid vederbörande jordegares eller innehafvares uppgifter och anvisningar. I detta afseende må erinras, att Vesterbottens läns lappmark är fördelad på 4 revir och Norrbottens läns lappmark på 6 revir, förutom mindre delar af lappmarkerna, som ingå i revir, hvilka egentligen tillhöra kustlandet. En följd af detta missförhållande blir tydligen, att mogen, öfvermogen och skadad skog får kvarstå, äfvensom vindfällena kvarligga på mera afsides belägna platser, under det att på andra ställen träd utsynas, som kunnat och bort ännu någon tid stå på tillväxt.

Oaktadt allt detta vågar lagutskottet dock icke tillstyrka det af motionären framställda förslaget. Utskottet har redan erinrat, att de sakkunniga myndigheterna afstyrkt den hos Kongl. Maj:t gjorda framställningen; och hvad Konungens befallningshafvande i Vesterbottens län anført, synes utskottet vara förtjent af den största uppmärksamhet. Utskottet är för egen del öfvertygad, att lappmarken för hela sin tillvaro såsom bebyggd och delvis odlad landsdel är beroende af skogens bestånd. En i gällande lagstiftning vidtagen ändring, hvarigenom detta bragtes i fara, skulle följaktligen kunna blifva af den mest ödesdigra betydelse, och detta icke blott för sjelfva lappmarken, utan ock för angränsande områden.

Motionären har visserligen icke ifrågasatt annat, än att den s. k. Norrbottenslagen, möjligen med något skärpta bestämmelser i fråga om den afverkade skogens minimidimensioner, skulle blifva för lappmarkerna gällande; men utskottet kan ej antaga, att härigenom ett för det inre landets förhållanden tillräckligt skydd mot öfverdrifven afverkning skulle vara gifvet. Det synes nemligen vara anledning att befara, att de nuvarande egarne och innehafvarne af skogsmarken icke skulle ega nog urskilning och insigt om hvad för skogens bestånd erfordrades för att utan skada för det allmänna begagna sig af en sålunda medgifven frihet, äfven om man får antaga, att god vilja i detta afseende icke skulle saknas. För öfrigt må erinras om den svårighet, som skulle uppstå vid öfvervakandet af lagens efterlefnad, i följd af det förhållande, att en stor del af Vesterbottens lappmark, som mo-

tionären ju närmast åsyftar, har sin flottled genom Vesternorrlands län, der den s. k. Norrbottenslagen icke är gällande. Utskottet kan ej heller underkänna giltigheten af den utaf vederbörande skogstjenstemän gjorda anmärkning, att den åsyftade förändringen i lagstiftningen skulle medföra orättvisa och förlust för alla dem, som under förutsättning af i lag begränsad afverkningsrätt på viss tid sålt sina skogar, hvilkas värde vid aftalets slut måste blifva betydligt mindre, om de under afverkningsstiden innehafva med fri dispositionsrätt, än om de endast efter utsyning fått anlitas, hvaremot afverkningsrättsinnehafvarne eller sågverksbolagen skulle tillskyndas en helt säkert till millioner uppgående vinst.

Ehuru utskottet följaktligen icke kan godkänna den utväg till de öfverklagade olägenheternas afhjelpande, som motionären föreslagit, föreställer sig utskottet, att ändamålet bör kunna på annat sätt vinnas.

Sålunda har domänstyrelsen uti sitt i ämnet afgifna utlåtande tillkännagifvit sin afsigt att, efter det frågan om skogsstatens reglering blifvit afgjord, hos Kongl. Maj:t föreslå en del ändringar i nuvarande bestämmelser, bland annat dels i fråga om utsyningarnes verkställande i lappmarkerna för 2 eller 3 år i sender, hvarigenom för resor mellan förrättningsställena skulle tagas i anspråk mindre del af skogstjenstemännens tid, som då kunde användas till noggrannare undersökning å skogen å hvarje förrättningsställe, dels angående skogsinspektörs befogenhet att på ort och ställe meddela föreskrifter eller vidtaga åtgärder för ändring i fråga om utsyningar åt enskilde, som öfver dylik förrättning anmält missnöje, m. m. Den kostnad, som utsyningen nu medför, skulle, enligt utskottets tanke, kunna minskas genom nedsättning af den därför bestämda afgiften, på sätt ock blifvit föreslaget i en inom Första Kammaren af herr Cederberg afgifven motion, n:o 35, som blifvit till statsutskottets behandling öfverlemnad. Vidare borde åt egare eller innehafvare af den mark, hvarå utsyning skall ske, kunna tillerkännas större inflytande på utsyningen vid anvisande af de trakter, der sådan borde företrädesvis verkställas. Slutligen antager utskottet, att sjelfva utsyningförrättningarna möjligen skulle kunna under vissa vilkor öfverlemnas åt kronojägarne, hvarigenom den nu öfverklagade olägenheten af förrättningsmännens fätalighet skulle kunna i väsentlig mån afhjelpas; och vill utskottet i sammanhang härmed erinra, att enligt det förslag till ny stat för skogsväsendet, som af Kongl. Maj:t framlagts för innevarande Riksdag, kronojägarnes antal skulle icke obetydligt ökas.

Af ofvan anförda skäl får lagutskottet hemställa,

att Riksdagen måtte finna den ifrågasatta lagförändringen icke vara vidtagas, men, med anledning af motionen, i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huru de olägenheter, som för närvarande vid åda tillämpningen af § 8 i afvittningsstadgan den 0 maj 1873, må kunna undanrödjas.

Stockholm den 4 mars 1889.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Bilaga I till lagutskottets utlåtande n:o 23.

Till Konungen.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 6 nästlidne juli infortrat kongl. domänstyrelsens utlåtande rörande en af ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, härads höfdingen Aug. Hygrell gjord underdånig framställning om ändring af den för Vesterbottens läns lappmarker gällande skogslag, har bemälda styrelse infortrat Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes yttrande i ämnet, hvilket Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande härhos får i underdånighet afgifva.

Till en början, och innan Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande inlåter sig på frågan om förändrad lagstiftning, tillåter sig Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att meddela några allmänna upplysningar om lappmarken och skogsförhållandena derstädes.

Vesterbottens läns lappmarker, belägna mellan 64 och 66 breddgraden, hafva till följd af sitt nordliga läge samt den mängd af mossar och myrtrakter, hvaraf landet är uppfyllt, en karg natur och ett hårdt klimat, hvilket bäst visar sig af de der ofta förekommande mindre goda och dåliga skördarne. Ännu har ej heller sädesodlingen derstädes gjort så stora framsteg, att den är tillräcklig att helt och hållet föda ortens befolkning, uppgående till ett antal af omkring 25,506 personer.

Lappmarkens största värde ligger för närvarande uti dess vidsträckta skogar, af hvilka en stor del vid den nu i det närmaste afslutade afvittringen tilldelats de enskilda hemmansinnehafvarne. Och den inkomst, som dessa skogar med en förständig hushållning kan lemna, borde vara tillräcklig för att i förening med åkerbruk och bo-

skapsskötsel bereda befolkningen en i ekonomiskt afseende bekymmerfri tillvaro.

För närvarande egas de åt enskilda upplåtna skogarne till omkring hälften af den i lappmarken bosatta befolkningen och till andra hälften af ett jemförelsevis obetydligt antal sågverksegare och virkesspekulanter, oftast boende på andra orter. Dessutom hafva desse senare vetat att för i allmänhet mycket låga pris förvärfva sig afverkningsrätt till en mängd hemmans och byars skogar, på en tid af i allmänhet 50 år från det afvittringen slutats; och innehålla de om afverkningen upprättade kontrakten vanligen, att skog, som ej gifver timmer af 10 verkstums toppdiameter på 20 fots längd, icke får afverkas, samt att hemmansegarne få använda skogen till husbehof och företrädesvis skola ega rätt till den arbetsförtjenst, som uppstår genom skogens afverkning.

Uppenbart är, att sågverksegaren och lappmarksbefolkningen skola hafva högst olika intressen. Det är ju naturligt, att de förra fästa den hufvudsakliga vigten vid skogen, så att de, derest de äro tillräckligt kapitalstarka, vilja spara den skog, som de besitta med full eganderätt, hvaremot de önska att taga så mycket timmer, som möjligen kan erhållas ur de skogar, till hvilka de endast ega afverkningsrätt.

Åt jordbruket och landets utveckling egna de på få undantag när ej någon tanke. Då de äro köpmän, är deras hufvudmål att bringa skogen till att gifva så hög afkastning som möjligt, och skogshandteringen är för dem endast en affär. Sedan skogen är slut, egna de ej någon vidare tanke åt landet, utan draga sina färde, sökande en ny marknad.

Helt olika är förhållandet med den i landet boende befolkningen. För denna är eller bör landets odling och utveckling vara hufvudsak, och den inkomst, som skogen skänker, endast en hjälp i striden emot de svårigheter, som odlaren i dessa nordliga nejder har att öfvervinna. För denna befolkning är det af större vikt att hafva en, om ock mindre, likväl jemn inkomst af skogen, eller med andra ord att skogen icke afverkas mera, än som är förenligt med dess bestånd.

Enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes åsigt böra den i lappmarken bosatta befolkningens intressen i främsta rummet skyddas, för så vidt lappmarken skall hafva någon framtid för sig; och detta desto hellre, som de vidsträckta kronoskogarne ensamt för sig synas tillräckliga för vederbörande trävaruhandlandes spekulationer.

Den nuvarande lagstiftningen söker skydda skogen derigenom att skog, utom till husbehof, endast får afverkas efter föregående utsyning af skogstjensteman.

Häradshöfdingen Hygrells förslag, som grundar sig på framställningar från en mängd hemmansegare uti lappmarken, har åter till syfte att borttaga så väl utsyningarna genom skogstjenstemännen som de för utsyningarna bestämda ersättningarna, men sätter i stället förbud för afverkning af virke till mindre dimensioner än de, som finnas föreskrifna uti den för Vesterbottens läns kustland gällande kongl. förordningen den 23 juni 1882 angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning af ungskog.

De skäl, som åberopas för den sökta förändringen, äro hufvudsakligen: att utsyningarna icke ske på ett tillfredsställande sätt, i ty att en stor mängd öfvermogna och skadade träd icke utsynas, utan få qvarstå till dess de blifva förstörda; att då lappmarkens inbyggare numera äro likställda med rikets öfriga invånare i fråga om skyldigheter, de jemväl böra komma i åtnjutande af samma rättigheter och således äfven fri dispositionsrätt till skogen, samt att utsyningsafgifterna äro särdeles betungande.

Tilläggas bör att vid de sammanträden, som förlidet års sommar höllos af länsstyrelsen inom de olika lappmarkssocknarne rörande en del ekonomiska frågor, ungefär enahanda yrkanden framställes, och samma skäl åberopades af största delen af de vid sammanträdena närvarande hemmansinnehafvare.

Onekligen förefaller den ifrågasatta ändringen af skogslagstiftningen vid första påseendet tilltalande genom sin enkelhet och derigenom att för hela länet lika bestämmelser skulle blifva gällande.

Denna likformighet skulle emellertid uti verkligheten leda till mycket olika resultat, ty då den s. k. Norrbottenslagen inom länets kustland, åtminstone beträffande de flesta af der belägna socknar, föranledt dertill, att afverkningen, i brist på gröfre skog, i väsentlig mån minskats, skulle inom lappmarker, der den gröfre skogen är sparad, fritt spelrum lemnas åt en snabbt tilltagande afverkning af alla träd utaf större dimensioner, särskildt från de skogar, hvilka försålts på viss tid. Åtminstone finnas mycket stora skäl för ett dylikt antagande. Under de 25 sista åren har virkesutskeppningen i det närmaste tredubblats, och de skogar inom södra Norrland och mellersta Sverige, hvarifrån hufvudsakligaste delen af detta virke tagits, hafva hårdt anlitats, särskildt hvad beträffar gröfre virke. Antagligt är då, att ändå flere virkesspekulanter än de, som redan inköpt skogar i lappmarken, komma att rigta sin uppmärksamhet dit; och med temlig viss- het torde få antagas, att de hemmansegare, som sålt sin skog på viss afverkningstid, vid dess slut skulle se sina skogar beröfvade alla träd,

som jemlikt kontrakten finge afverkas, hvartill kommer att den årliga arbetsförtjenst, som beräknats, genom förbehållet om företrädesrätt till skogens utdrifning till följd af afverkningens påskyndande blifver af kort varaktighet och, äfven den, långt före afverkningstidens slut kommer att upphöra, hvarigenom hemmansinnehafvarne under en längre följd af år icke få den ringaste inkomst af skogen. Enligt kontraktens ordalydelse skulle väl detta synas riktigt, men temligen säkert torde väl vara, att åtminstone säljarne, då skogsköpen upprättades, icke tänkte sig den frihet uti dispositionsrätten, som nu föreslagits, utan att samma lagstiftning, som då gälde, fortfarande skulle ega bestånd.

Äfven en del andra rättsförhållanden, som uppstått under förut-sättning af skogens bibehållande, skulle komma att rubbas, såsom i fråga om en del penningelån, till säkerhet hvarför inteckning beviljats, hvilka lån aldrig lemnats, om långgifvaren kunnat förutse den stora minskningen i fastigheternas värde genom den nu gällande, hemmanens skog skyddande lagstiftningens upphörande. Enahanda skulle förhållandet blifva i fråga om köp af hemman, till hvilka afverkningsrätten af skogen sålts på viss tid.

På sätt förut nämnts, hafva ofvan omförmälda framställningar utgått endast från hemmansinnehafvare uti lappmarken, hvaremot icke någon sågverksegare deltagit uti dem, ehuru väl desse senare hafva det egentliga intresset af afverkningens frigifvande.

Med skäl kan därför ifrågasättas, om jordegarne, hvilka först nyligen fått sina hemmanslotter sig tilldelade, kunna anses mogna för den frihet uti dispositionsrätten öfver skogen, som de påyrka, då erfarenheten hittills visat, att en stor del af dem, utan att skaffa sig någon kännedom om skogens värde, snart sagdt besinningslöst afyttrat den från hemmanen under en mansålder, derigenom beröfvande hemmanen den, såsom ofvan visats, högst behöfliga inkomsten af skogen. Deras rop på likställighet med rikets öfrige invånare torde därför böra förtjena föga afseende.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som icke har sig bekant att några olagligheter vid utsyningarna begåtts af vederbörande skogstjenstemän, antager väl att vid dessa förrättningar en del öfvermogna och skadade träd fått qvarstå, men denna omständighet torde väl icke få anses kräfva en så genomgripande förändring uti skogslagstiftningen, som nu fordrats.

Dock anser Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som icke har något skäl att betvifla skogstjenstemännens inom länet redbarhet och duglighet, sig böra i underdånighet hemställa, att utsyningarna

ordnas på annat sätt än för närvarande, så att de icke uteslutande blifva beroende af skogstjenstemännens omdöme, utan att äfven skogarnes egare lemnas tillfälle att sig yttra och få angifva de skogs-trakter, der de företrädesvis önska att erhålla virket afsynadt.

Påtagligt är nemligen att skogstjenstemännen, hvilka inom sina vidsträckta revir hafva icke blott de enskildes utan äfven kronans skogar att sköta, icke kunna medhinna att så noggrant som skogs-egarne, hvilka dagligen äro i tillfälle att se till sina skogar, taga kännedom om deras beskaffenhet.

Likaledes anser Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande af vigt att skogsegarne, derest de äro missnöjda med de verkställda utsynin-garna erhålla tillfälle att lättare och hastigare än nu är fallet öfver-klaga dem.

I sådant afseende föreställer sig Eders Kongl. Maj:ts befallnings-hafvande, att skogsinspektören skulle blifva en lämplig skiljedomare, i synnerhet om han reste omkring uti lappmarken någon tid efter det utsyningarna egt rum, hvarigenom tillfälle bereddes honom att på ort och ställe taga kännedom om anmärkta oegentligheter.

Under åberopande af hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande sålunda anført, får Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i underdånighet hemställa, att det framställda förslaget lemnas *helt och hållet* utan afseende, då Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande är öfvertygad att, om förslaget bifölles, den långsamt växande skogen fortare än man nu kan föreställa sig skulle blifva förstörd. Och med skogarnes undergång är jemväl lappmarkens undergång gifven.

Då Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande redan den 1 nästlidne september till kongl. domänstyrelsen afgifvit yttrande angående utsyningsafgifternas borttagande, får Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande nu åberopa berörda yttrande, hvaraf en afskrift härjemte i underdånighet bifogas.

Landskansliet i Umeå den 6 oktober 1888.

Underdånigst

AXEL WÄSTFELT.

C. O. de Frese.

Bilaga II till laguskottets utlåtande n:o 23.*Afskrift.***Till Konungens Befallningshafvande i Umeå.**

Med anledning af härads höfding A. Hygrells bilagda underdåniga framställning om ändring af den för Vesterbottens läns lappmark gäl-lande skogslag, får jag härmed afgifva infor dradt yttrande. Under en följd af år har stor missbelåtenhet här varit rådande icke blott med den afgift, som drabbat jordegaren för utstämpling af träd, hvilka tillåtits honom från egen afvittrad skog till salu afverka, utan äfven med det sätt, hvar på utstämplingen blifvit verkställd. Att grundade skäl till slik missbelåtenhet finnas, har jag allt för väl under mina resor inom fögderiet erfarit. Ofta nog hafva utstämplingarna blifvit verkställda af ordinarie eller extra kronojägare, med revirförvaltaren långt ifrån utstämplingsorten, och på ett om allt annat än noggrannhet visande sätt, hvar af ock följt, att för utdrifning mogen skog blifvit kvarstående, men i full växtlighet varande sådan utstämplad. Hvilken, egande kännedom om sådana förhållanden, kan undra på att missnöje eger rum och att allmänt råder önskan att erhålla likadan rätt till skogsafverkning, som i länets kustland är medgifven, hvarigenom ock den nuvarande afgift, numera inom lappmarken uppgående till omkring 20,000 kronor per år, skulle försvinna. Sådan afverkningsrätt, som nu är medgifven skogsegare å kustlandet, tror jag dock icke vara för lappmarken gagnelig. Flertalet hemmansegare äro icke heller för detta, utan önska endast rättighet att utan afgift och revirförvaltares mellankomst få från sitt egande område till försäljning afverka såg-timmer, som på 20 fots höjd innehar i toppändan en diameter af 10 verktum eller $8\frac{1}{2}$ decimaltum. Huruvida en sådan rättighet skulle för-

orsaka omåttlig skogsafverkan till skada för landet, har jag för mig icke klart; deremot anser jag, under förutsättning att utstämpling fortfarande kommer att inom länets lappmark ega rum, skäl vara att hitintills varande 10 öres afgift försvinner, samt sådana föreskrifter för revirförvaltaren utfärdas, att endast fullmogen skog måtte för afverkning och försäljning utstämplas, men den i full växtlighet varande, från utstämpling skonas — låt vara om ock derigenom för herrar revirförvaltare mera besvär skulle uppstå och de nödgas för utstämpling å byaskogar använda kanske dubbelt så lång tid, som hitintills gemensligen åtgått.

Att revirförvaltare af allmänna medel böra tillerkännas full ersättning för ökadt arbete, torde en hvar finna billigt och rättvist.

Kronofogdekontoret i Lycksele den 24 september 1888.

N. J. GADD.

Vidimeras ex officio

C. O. de Frese.